

ASK-I MEMNU

Halid Ziya Uşaklıgil

Özet “Melih Bey Takımı” olarak kötü bir nama sahip olan Firdevs Hanım ve kızları, İstanbul'un kalburüstü zümresinden bir ailedir. Bu isim onlara, seneler önce ölmüş olan kocası Melih Bey'den gelmektedir. Firdevs Hanım'ın iki kızı vardır. Büyük kızı Peyker evlidir, küçük kızı Bihter ise henüz evlenmemiştir ve Firdevs Hanım ile birlikte yaşamaktadır. Boğaziçinde sandal gezileri esnasında sık sık karşılaştıkları Adnan Bey, Bihter'e talip olmuştur. Firdevs Hanım, Adnan Bey oldukça varlıklı ve sayılan bir insan olduğu halde, aralarındaki yaş farkından tereddüt eder. Üstelik, Adnan Bey'in iki çocuğu vardır. Ancak, Bihter, ailenin kötü şöhretini ve kendisini isteyen başka kimsenin olmadığını söyleyerek Adnan Bey ile evlenir. Adnan Bey'in büyük çocuğu, Nihal adındaki kızıdır. Nihal, annesinin hastalığı ve akabindeki vefatı neticesinde oldukça sarsılmış, sınırları zayıf bir kızdır. Babasının evlendiğinde, kendisini sevmeyeceğini düşünerek endişeye kapılır, ancak, Nihal ve kardeşi Bülent'in uzun süredir dadılığını yapan Fransız Matmazel de Courton, genç kıza tüm korkularında destek olur. Bülent ise “anne” diyeceği bir kadın olmasının mutluluğu içerisinde. Bihter'in senelerdir zenginliğine özendiği yalın hanımı olmasıyla evdeki ağırlığı hissedilir. Emektar hizmetkarlar evden ayrılmak zorunda kalır. Bihter, bu sırada haftada bir evde kalmaya gelen, Adnan Bey'in akrabası Behlül ile yakınlaşır. Behlül, kadınları eğlence olarak gören, yaşlılarının çok üzerinde farkındalığı olan bir gençtir. Fakat, ahlaki anlamda sınırları yoktur. Hayatına çok sayıda kadın girmiş ancak tekdüze aşklardan Behlül sıkılmıştır. Farklı bir heyecan O'nun için yasak aşktır. Bihter ise sırf zengin bir adamla evlenebilmek için yaptığı hatanın farkındadır. Kocasına oldukça soğuk ve uzak davranmaktadır. Behlül ile gönül ilişkileri devam ederken, Firdevs Hanım, Nihal'i Behlül ile evlenmesi hususunda desteklemektedir. Bu esnada Behlül de, Bihter'le ilişki yaşarken, bir yandan serpilken Nihal'den de etkilenmeye başlamıştır. İlgisini Nihal'e belli eder. Adnan Bey, kızı ve Behlül evliliğine taraf olunca, gençler evlilik hazırlığına girerler ancak, tesadüfi bir şekilde Nihal üvey annesi ve Behlül arasındaki durumu fark eder. Evdeki uşak Beşir, Adnan Bey'e, karısı ve yeğeni arasındaki ilişkiyi uzun süredir bildiğini söyler. Durumun çok kötü olacağını anlayan Behlül derhal evden kaçır, Bihter, yaptığı hatanın farkındadır ve Behlül tarafından yüzüstü bırakılmıştır, yaşadıklarından en çok sızlayan yeri olan kalbine ateş ederek intihar eder. Nihal, olayların arkasından üç gün kendine gelemez ve aylarca toparlanamaz. Adnan Bey, evden ayrılan tüm hizmetkarları geri eve çağırır, hayatının geri kalan kısmını çocuklarına adar.

Temalar

Maddi Hırs Sadece maddesel zenginlik düşünülerek adımlar, bir süre sonra kişilere pişmanlık olarak geri döner.

Yasak Aşk Evli insanlarla girilen ilişkiler mutlaka hüsrarla biter.

Kişiler

Bihter Firdevs Hanım'ın yirmi iki yaşındaki küçük kızıdır. Babasını erken yaşta kaybetmiştir, annesi ile de aralarında, anne-çocuk bağı hiçbir zaman olmamıştır. Adnan Bey ile parası olduğu için ve kendisinin güzel olduğu halde başka talibi olmadığı için evlenir. Fakat bir süre sonra kocası ile aralarında uyum olmadığını fark eder. Kocasını kendinden uzaklaştırır. Bu sırada, Adnan Bey'in yeğeni çapkın Behlül'ün avı olur.

Adnan Bey Elli yaşlarına yakın, varlıklı, saygın İstanbul beyefendisidir. Karısı ile onaltı yıl evli kalmış, karısından iki çocuğu olmuştur. Karısının uzun yıllar süren hastalığından ve yalnızlıktan bunalmış bir adamdır. Bihter'i görünce çok beğenir, hem kendine eş, hem de annesini hiç hatırlamayan oğlu Bülent'e anne olur düşüncesi ile Bihter ile evlenir.

Firdevs Hanım Kırkbeş yaşlarında, kocasını seneler evvel kaybetmiş bir kadındır. Hafif, bağımsız ve rahat bir kadın olduğu tüm çevresi tarafından bilinmektedir. Zor bir karakterdir, kızları ile bile arasında çekişme ve kıskançlık vardır.

Nihal Annesinin hastalığından ve akabinde vefatından çok etkilenmiş, zayıf, kırılgan bir kızdır. Üzgün ve mutsuz olduğunda hastalanır. En çok kardeşine düşkündür. Kendini Bülent'in annesi olarak görmektedir. Bihter'in eve gelmesini hem babasını, hem de Bülent'i kaybetmek olarak değerlendirir. Behlül'e karşı platonik aşk beslemektedir.

Behlül Adnan Bey'in akrabasıdır. Okulu evine uzak olduğu için ara ara, Adnan Bey'in evinde kalmaktadır. Çok

fazla kadınla ilişki yaşamış, kadınlara aşırı zaafı olan çapkın bir adamdır.

Beşir Evde uzun süredir çalışan, sadık Arap uşaktır. Nihal'e aşiktir. Behlül ve Bihter'in ilişkilerini ilk olarak O fark eder.

Peyker Bihter'in ablasıdır. Evlidir, Bihter ile aralarında sıkı abla- kardeş yakınlığı yoktur.

Matmazel de Courton Fransadaki ailesini uzun yıllar önce kaybetmiş, kendi memleketinde fakir yaşamaktansa Türkiye'ye gelip mürebbiyelik yapmak istemiş, kitapta adı "Yaşlı Kız" olarak da geçen, Fransız kadındır. Adnan Bey'in eşi sağken evde hizmete başlamış, evin hanımına söz verdiği için de çocukları, kendi çocukları gibi benimsemiştir.

Bihter (Cahil)

Karakter Firdevs Hanım'ın küçük kızı Bihter, net hatırlayamadığı babasına karşı derin bir sevgi ve özlem duyan, annesi ile aralarında sıcak ilişki olmayan bir kızıdır. Adnan Bey'in evlilik teklifi, aradaki yaş farkına rağmen kendisine cazip geldi, çünkü Bihter, Melih Bey Takımı'nın bir üyesi olduğundan, ne kadar güzel olsa da, başka talibi yoktu. Annesi ile yaşamaktan memnun değildi. Ekonomik durumlarının da ne olacağını kestiremiyor, ancak kötü gidişattan endişe duyuyordu. Son derece narsist bir karakter olan Bihter, özgürlüğüne önem veren, her zaman adil olamayan ve kendisine acınmasından gizli gizli hoşlanan bir kadındır.

Aktiviteler Annesi gibi Bihter'de gezmekten ve eğlenmeden çok hoşlanır. Zaman zaman piyano ve ud çalarak zamanını değerlendirir. Boğaziçi'nde sandal gezilerinden, en çok da Behlül ile olan gizli buluşmalardan keyif alır.

ÖRNEK ANILAR

Narsist Oldukça güzel ve alımlı bir kadın olan Bihter, fiziki artılarının farkında, kendini çok beğenen, narsist bir kadındır. "Evet, bu vücudu seviyordum. Şimdi içinde bu vücut için bir sevgi, bir candan tutkunluk vardı. Bu vücut kendisini; ona hafif bir gülümsemeyle bakıyordu. Aynanın içinde bu beyaz resim ince, son derece belirsiz, havaya benzer bir mavi çizgiyle ortamından ayrılmış gibiydi."

Özgür Ruhlu/ Bağımsız Firdevs Hanım, özgür ruhlu annesinin yolundan gidiyor, bağımsızlığına kocasının bile etki etmesini istemiyordu. "Sizin küçük bir karışmanız, bu bunalımından daha çok uzamasından başka bir şeye hizmet etmez. Bana vaad ediniz bakayım, hiç karışmayacağınızı vaad ediniz."

Adaletsiz Evliliğinin üzerinden bir sene kadar geçen Bihter, evdekilere karakterinin de kötü özelliklerini göstermeye başlamıştı. Küçük Bülent bile, Bihter'in adaletsiz bir kadın olduğunun farkındaydı. "Bihter'in kısılmış dudaklarında zorla tutulan sözlerin bir tiryiğini sezerdi. Ve artık daha çok özbeliğini tutamaya-rak sonunda herkesi kendi yanına çekecek, artık bu kez kendisini haklı gösterecek bir fırsat çıktığına inanarak geçmiş haksızlıklarının onarımını yeni bir haksızlıkta arardı. Ne var ki her seferinde aldanırdı. Bu didişmelerin hiç birinde ona hak verecek bir bakışa raslamamıştı."

Kendisine Acınmasından Hoşlanan/ Kompleksli Karakteri ne kadar sert ve dik olsa da, kompleksli yapısından ötürü, Bihter kendisine acınılmasından hoşlanan bir karakterdi. "Evet, kendisine acınılmasını istiyordu. Onun acınılmaya gereksinmesi vardı. Ta yüreğinde bir şey, ona kendisini çekerek saçlarını gözyaşları ile ıslatacak sevecen bir yürek aratıyordu. O sevecen yürek o cömertlik göğsü kimin olabilirdi? Bunu belirleyemiyordu; ama biliyordu ki o gözyaşları, o derin bir bereket kaynağından saçlarına akacak sıcak yaşlar yüreğinin, zavallı yaralı yüreğinin yaralarını yıkayacak, zehirlerini temizleyecek ve yalnız o vakit işte kendisini sanki yok eden bu korkunç, bu ciğerlerini kavuran ateşten kurtulacak..."

Adnan Bey (Özverili)

Karakter İlk karısı ile mutlu bir evliliği varken, eşini uzun süren hastalığı neticesinde kaybeden Adnan Bey, iki çocuğu ve emektar hizmetkarları ile beraber yaşıyordu. Bihter'in fiziki güzelliğinden etkilenip evlendi. İyi huyu ve saygın karakteri ile tanınan Adnan Bey, bu evlilikle birlikte, kuşkucu, kıskanç bir erkek haline geldi. Her zaman özverili hareket ederek yakınlarının faydası için uğraştı. Zaman zaman, çocuklarından gerçeği gizlediği ve yalan söylediği oldu.

Aktiviteler Adnan Bey'in çalışmak dışında zaman geçirmeyi sevdiği hobisi, ceviz köklerinden yapılmış tahtalara resimler oymaktır. Çoğu akşam da yemekten sonra İstanbul'a inerdi. Maun sandalı ile İstanbul Boğaziçinde gezmek, Adnan Bey için keyifli aktivitelerdi.

ÖRNEK ANILAR

Özverili İlk eşinin uzun süren hastalığı süresince, Adnan Bey her türlü fedakarlığı yapmış, karısı ve çocukları için özverili hareket etmiştir. “Evet, böyle daha ne kadar sürebilirdi? İşte dört yıldan beri hayatını çocuklarına adanmış,evin içinde bir annenin kaybolduğundan onların mini mini ruhunu elden geldiğince habersiz tutabilmek için çocuklarına anne de olmuştu.” Adnan Bey, eski zamanları düşündükçe, ne kadar yorulduğunu ve uğraştığını daha iyi anlıyordu. “Bu on altı yıl, yalnız karısının bitmez tükenmez hastalıklarından oluşan anılar bırakmıştı. O hastalıklarla savaşmış, çocuklarının annesini kurtarmak için yıllarca uğraşmıştı. Sonunda, beklenen sonuç, bütün çabalarını hiçe indirerek işte çocuklarını öksüz bırakmıştı. O zaman harcanan emekler şimdi ödül bekleyen seslerle anılar arasından bağıryordu.”

Kıskanç Kızı yaşında bir kadınla evlenmiş olan Adnan Bey, evlenince karısını ne kadar kıskanabileceğini tasavvur etmemişti. Fakat, zaman içinde bu durum kendisini zorlamaya başladı. “Onu kıskanıyordu; ama kimseden değil; kendisinden, kendisinin yaşlılığından; onun güzelliğinden ve gençliğinden, sözün kısası onun tamamıyla sahip olamamaktan korkunç bir kıskançlık duyuyordu.”

Kuşkucu Adnan Bey'in Bihter ile ilişkisi, kendisine huzur ve mutluluk veren bir birliktelik değil, aksine, kendini her daim kuşkular içinde bırakan, karakterini şüpheci yapan bir hale gelmişti. “ Odasında kuşku işkenceleri içinde, saatlerce uyuyamazdı. Bihter'in evlenmesinden önce, birisini sevmiş olabilmesini düşünerek bu kuruntu aşkın kuruntu anısını kıskanırdı. Belki bu aşk hala yüreğinden silinmemişti. Belki bu kadını tamamıyla kendisini olmaktan engelleyen, onun hala yaşayan anısı idi. Kaç kezler bir belirti bulabilmek, genç kadının geçmiş yaşayışında kuşku verecek bir nokta elde etmek için, onu ustaca sorgular içinde söyletmişti.”

Yalancı Eşi Bihter'in tesiri ile, evin emektar mürebbiyesini emekli eden Adnan Bey, kızı Nihal'in göstereceği yoğun tepkiyi bildiğinden, yalan söylüyor, gerçeği saklıyordu. “Hayır, öyle değil Nihal, dedi. Yalnız bugün değil; o artık yorulduğundan söz ediyor. Biraz da ülkesinde, kendi yakınlarının yanında... Anlıyor musun Nihal?”

Müşkülpesent Adnan Bey; zor beğenen, müşkülpesent karakterli bir adamdı. Özellikle, söz konusu çocukları olduğunda, en iyi mürebbiyeyi bulmak, ölen annelerinin yokluğunu aratmamak için titizleniyordu. “Adnan Bey'in zor beğenirliğine üstün gelecek bir tanesine rastlanamadı. Kimi zaman ikinci günü bir bahane ile izin verilmeye gerek görülenlerden, son iki ay oturmalarına katlanılabilenlerine kadar bunların her çeşidinden iki yıl bir geçit töreni yapıldı.”

Firdevs Hanım (Özgür)

Karakter Kocasını seneler önce kaybedip, kızları ile yaşamını sürdürmüş olan Firdevs Hanım, hiçbir zaman önceliğine evlatlarını koymamış, özgür ruhlu,sosyal, kimseyi umursamaz, huysuz, hırçın bir kadındır. Güven duygusu gelişmemiştir, oldukça kuşkucudur. Kötü ahlakı ve kalbi herkes tarafından bilinen Firdevs Hanım, para avcısı olarak da tanınır.

Aktiviteler Oldukça sosyal olan Firdevs Hanım, gece eğlencelerini ve gezmeyi çok sever. Tüm eğlence yerlerinde bilinir. Boğaziçinde gezmekten, uzun sandal sefalarından keyif alır. Ayrıca, giyim merakı vardır. Alış veriş etmeyi sever.

ÖRNEK ANILAR

Sosyal Kocasını erken yaşta kaybedip çocuklarıyla hayatta yalnız kalan Firdevs Hanım, hiçbir zaman kendini eve kapatmamış, daima sosyal aktivitelerde zaman geçirmiştir. “Firdevs Hanım, Melih Bey takımının özel ününden en çok payı olan yüzdür ki, işte otuz yıldan beri – on beş yaşından kırk beş yaşına kadar – bütün gezinti- eğlence yerlerinin en tanınmış hayat simgelerinden biridir. İstanbul'un “gezintileri” takviminde adı silinemeyen, hala silinemeyecek...”

Çıkarıcı Firdevs Hanım, evleneceği zaman bile kocasını maddi çıkarları doğrultusunda seçmişti. “Firdevs Hanım, birçok akraba kızları gibi, kocasız kalmamak gereği düşünmekte acele etmişti. Bütün karakterinin hoppalığıyla bu dünyada güzel giyinmekten, elden geldiği kadar eğlenmekten başka bir şeye önem vermeyen beyninin yargısıyla her ne olursa olsun bir koca – giysileriyle akrabalarının giderlerini sağlayacak bir kese – bulmaya karar vermişti.”

Özgür Ruhlu/Lider Firdevs Hanım, kocasına da özgür karakterini ve lider özelliklerini belli etmiş, her konunun yönetmeni olmuştu. “Firdevs Hanım, bütünüyle özgürdü, üstelik denilebilir ki bu kadın evlenme ilişkilerinde görevleri değiştirmiş, kocalık kimliğini kendisine alıkoymuştu.”

Paragöz Kocasının ölümü ardından bir parça da olsa üzülen Firdevs Hanım, aynı zamanda paragöz

karakteriyle, yeni ve zengin insanlar için heyecanlanıyordu. “Bir hafta sonra dul kalıyordu. Dul kaldıktan sonra birden kocası için bir acıma, üstelik bir sevgi duydu. Onun ölümünde bir parça da kendisini sebepten sayıyordu. Ama, bu bir ay sonra gezinti yerlerinde yeniden görünmekten onu alıkoymadı. Bu kez onun hayalinde on yıl önceki emelin amacı yeniden can bulmak; ama öyle bir kese ki içinden avuç avuç, saymaksızın alabilmek mümkün olsun.

Umursamaz Rahat tavırlarıyla ün salan Firdevs Hanım, çevresindeki insanların kendisi hakkındaki fikirlerini umursamazdı. “Oh! Halka bakarsanız Hiçbir şey yaşamamak gerekir; bence insan halk için değil, kendisi için yaşmalıdır!.. deyişi vardı ki, bütün ailenin felsefesini özetlerdi.”

Huysuz Huysuz karakterli Firdevs Hanım, dizlerindeki ağrılar kronikleşince, daha çekilmez bir kadın halini almıştı. “Dizleri artık sızılarının sürekli bir mahkumu idi. Sabahleyin yatağından kalkabilmek için yardıma gerek görüyordu. En çok bu gerek görme, kalkınabilmek için başka bir elden başka bir elden bu güç sadakası onu kudurtur, sonra kurumuş bir hırsla, kendine uzanan eli ısırarak isterdi. Onun için Firdevs Hanım'ın yanında hizmetçileri beş on günden fazla alıkoymak mümkün olmamıştı. Artık gelin olabilecek kadar para toplandıktan sonra izin alan Katina'nın yerini sırasıyla sekiz kızdan hiç biri tutmamıştı.”

Hırçın Firdevs Hanım, yaşlandıkça daha çok hırçınlaşıyor, etrafında kimseyi bırakmıyordu. “Firdevs Hanım'da neredeyse kudurgan bir delilik başlamıştı. Artık herkesle, damadıyla, kızıyla, Feridun'la, ara sıra gelen Bihter'le kavga ediyor; sonra bu hırçınlarından herkes kaçışıp da onu sandalyesinde yalnız bıraktıkları vakit kendi kendine bağırıyor, söyleniyor, ağlıyordu.”

Kuşkucu Güven duygusu olmayan Firdevs Hanım, şartlar ne olursa olsun memnun olmaz, insanların kendine komplo kurduğunu düşünür ve kuşkucu yaklaşırdı. “O akşam eve Nihat Bey, uzun bir süreden beri karşı ve kendince beklenen önemli bir haberle gelmişti: Memurluğunun bir derece yükseltilmesiyle aylığına artış yapılması sonunda karara bağlanmıştı. Bu aile sevinci içinde Firdevs Hanım'dan da büyük bir memnunluk beklenirken, o bunu kendisine karşı düzlenmiş bir oyun olarak değerlendirmişti: Artık onun varlığına tatmamıyla yüz çevirilebilirdi. Bu evden kalkıp gitmek isterse kimse karşı çıkmayacaktı. Bu bir tür onu kovmak demekti.”